

ULLENSAKER
KOMMUNE

Vold i nære relasjoner

Handlingsplan Ullensaker kommune

2022-2026

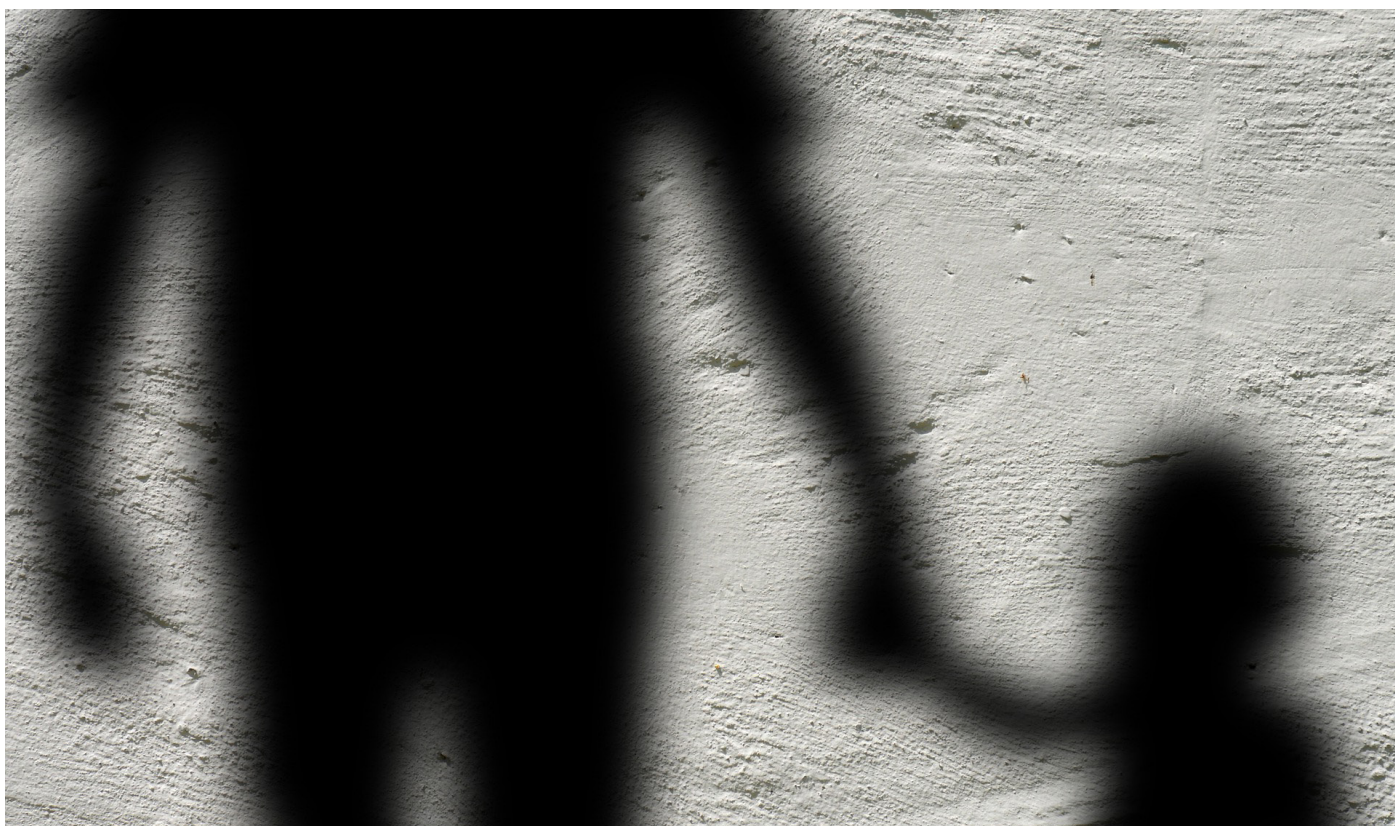

“Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil”

Per Isdal, 2000

Hver dag blir barn og unge i Norge utsatt for omsorgssvikt, mishandling eller vold i sine hjem eller på andre arenaer de oppholder seg. Foruten den utrygghet, frykt og smerte som barnet opplever i selve situasjonen, har opplevelsene i mange tilfeller konsekvenser for barnets videre liv. Konsekvensene kan komme i form av redusert livskvalitet, fysiske og psykiske helseproblemer, avbrutt utdanning, svakere arbeidslivstilknytning eller økt kriminalitet. I de verste tilfellene mister barn livet som følge av mishandling eller vedvarende omsorgssvikt.

Konsekvensene kan gå over generasjoner. Mange foreldre som praktiserer bruk av fysisk avstraffelse av barn, har i sin egen oppvekst vært utsatt for omsorgssvikt, mishandling eller overgrep.

(Kilde: Vista analyse 2017 «Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn»)

Intensjon og visjon

Kommunens mål med handlingsplanen er å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner og å sikre at de som lever med vold, blir oppdaget så tidlig som mulig og får nødvendig beskyttelse og hjelp fra et samordnet tjenesteapparat. Handlingsplanen har som hensikt å tydeliggjøre den enkelte tjeneste og ansatt sitt ansvar og handlingsrom knyttet til vold i nære relasjoner.

Handlingsplanen er et verktøy for å forebygge, avdekke og følge opp vold i nære relasjoner.

Handlingsplanen definerer hva vold i nære relasjoner er, og skal gi klare retningslinjer for hva kommunen gjør for å forebygge vold og overgrep. Videre skal handlingsplanen beskrive hva man skal gjøre når man mistenker at noen blir utsatt for vold og/eller overgrep.

Om begrepet «vold i nære relasjoner»

Det skilles mellom vold hvor den som utøver er i nær relasjon til den utsatte, og vold utenfor nære relasjoner.

I straffeloven av 2005 § 282 defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg. Det vil si at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, forelder, besteforeldre og barnebarn.

I denne handlingsplanen inkluderes også storfamilie, partner, kjærestereelasjoner, naboer, lærere og venner som nære relasjoner. Et særtrekk ved vold i nære relasjoner, er den tette sammenvevingen mellom vold og kjærlighet. Dette gjør at det for mange er svært vanskelig å fortelle om volden, og den kan også være svært vanskelig å oppdage.

(Kilde: Per Isdal "Meningen med volden", 2020)

Vold i nære relasjoner omfatter:

- Fysisk vold.
- Psykisk vold, for eksempel trusler, trakassering, kontrollering, isolering.
- Seksuelle overgrep/seksuell vold.
- Å være vitne til vold.
- Materiell vold, for eksempel ødeleggelser av møbler eller gjenstander.
- Latent vold, når vold har forekommet tidligere og frykt for gjentakelse dominerer.
- Digital vold/nettovergrep og sosiale medier.
- Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse(æresrelatert vold).

Risikofaktorer

Vold i nære relasjoner skjer i alle typer familier og samfunnslag. Funn i studier tyder imidlertid på at det er noen grupper som er mer sårbare for å oppleve vold og overgrep enn andre. Å være utsatt for vold og overgrep, øker risikoen for å selv utsette andre for vold og overgrep.

Situasjonsspesifikke risikofaktorer for at personer skal utøve vold:

- pågående problemer/konflikter i familien.
- pågående problemer i arbeidslivet/oppsigelse.
- aleneansvar for barn.
- mangel på sosial støtte.
- brudd/separasjon.
- tap av arbeid/anseelse.
- tap av ære, ofte knyttet til kvinners moralske atferd (æresrelatert vold).

Individuelle risikofaktorer for at personer skal utøve vold:

- tidligere fysisk, seksuell eller psykisk voldsutøvelse mot familiemedlemmer og/eller andre.
- tidligere bruk/trussel med våpen.
- utsatt for og/eller levd med vold i familien som barn/ungdom.
- pågående rusmiddelmissbruk.
- mindre alvorlig psykisk lidelse.
- personlighetsproblematikk, sinne, impulsivitet og ustabil atferd.

(Kilde: Per Isdal "Meningen med volden ", 2020)

Symtomer og tegn på vold

Det finnes en rekke ulike symptomer og tegn på at noen blir utsatt for vold i nære relasjoner. Det kan være vanskelig å vite hva man skal se etter. Det er allikevel noen tegn man skal se etter:

- Fysiske tegn som hevelser, blåmerker, kutt, brannmerker, bitemerker, beinbrudd. Blåmerker på de minste barna skal undersøkes nærmere ("No cruise, no bruise"), og på barn generelt bør man være oppmerksom på skader/merker som ikke kan forklares.
- Følelsesmessige reaksjoner, angst, depresjon.
- Brå adferdsendring eller uvanlig reaksjoner på hendelser eller personer.
- Problemer med intimitet og nærhet.
- Destruktiv eller grenseoverskridende atferd, reguleringsvansker.
- Seksualisert atferd.
- Ferdighetstap.
- Endret bruk av sosiale medier.
- Selvskading eller selvmordsforsøk.
- Rusmiddelproblemer.
- Psykosomatiske tegn, som magesmerter, hodepine, svimmelhet
- Problemer med tannpuss og/eller spising.

Kilde: NKVTS, Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid, Vold i nære relasjoner

Konsekvenser av vold

Å bli utsatt for vold i nære relasjoner kan medføre alvorlige og langvarige konsekvenser for den som er utsatt.

Vold og overgrep i nære relasjoner får alvorlige konsekvenser for individets emosjonelle, kognitive og atferdsmessige utvikling:

- Nedsatt helse og livskvalitet på både kort og lang sikt.
- Økt sannsynlighet for en rekke psykiske utfordringer: stressreaksjoner, angst, depresjon, atferdsvansker, posttraumatisk stressforstyrrelse, lav selvtillit, spiseforstyrrelser, selvskading, selvmordstanker og selvmordsforsøk, rusmisbruk.
- Økt sannsynlighet for en rekke fysiske helseplager, nedsatt immunforsvar, mye smerter.
- Økt sannsynlighet for å selv utøve vold og overgrep mot andre.

Avvergingsplikt og meldeplikt ved vold og overgrep

Alle har en plikt til å søke å forhindre at alvorlige straffbare handlinger skjer. Avvergingsplikten gjelder blant annet i situasjoner der det er fare for voldtekt, drap, mishandling i nære relasjoner eller seksuelle overgrep mot barn.

Avvergingsplikten er et lovpålagt og individuelt ansvar. Avvergingsplikten vil alltid gå foran taushetsplikten. Du kan avverge ved å varsle lokalt politi eller barneverntjenesten.

Unnlater du å avverge kan du straffes med bot eller fengsel inntil ett år.

(Henviser til TQM: Oversikt over ansattes rettigheter og plikter ved vold i nære relasjoner)

Politiet

Vold i nære relasjoner er straffbare handlinger. Mistenker du at noen blir utsatt for vold eller overgrep, skal du ta kontakt med politiet.

Politiet har ansvar for den voldsutsattes sikkerhet, og vil vurdere om det er behov for beskyttelsestiltak. Politiet kan blant annet iverksette besøksforbud/kontaktforbud og voldsalarm til den voldsutsatte (omvendt voldsalarm).

Foto: B.T Stokke

(Kilde: Vold i nære relasjoner – Politiet.no)

(Kilde: NOVA-Rapport-15-2020 omvendt voldsalarm (1).pdf)

Barneverntjenesten

I 2021 mottok Ullensaker barneverntjeneste 1067 bekymringsmeldinger. I overkant av 35 prosent av meldingene omhandlet bekymring for at et barn ble utsatt for vold og/eller overgrep.

Barneverntjenesten er avhengig av at de som ser barna i kommunen, melder ifra ved mistanke om vold og overgrep.

Ved mistanke skal barneverntjenesten kontaktes umiddelbart, uten at foreldrene varsles på forhånd.

Barneverntjenesten har utarbeidet gode rutiner for arbeid i saker som omhandler vold og overgrep, og kan sette inn ulike hjelpetiltak i familier med voldsproblematikk. Tiltakene kan for eksempel være sinnemestringskurs (Brøset-modellen benytter seg av kognitiv terapi som er en anerkjent behandlingsform i forhold til å kunne regulere følelsesmessige belastninger som angst, depresjon og sinne), foreldreveiledning og familieråd. Dette er kunnskapsbaserte tiltak som har vist seg å ha god effekt i familier med voldsproblematikk.

Ullensaker barneverntjeneste har også en egen rådgiver, som jobber med saker innen vold og overgrep i nære relasjoner.

Romerike krisesenter

Det er et kommunalt ansvar å sikre at voldsutsatte får støtte, veiledning, beskyttelse og tilgang til et helhetlig krisesentertilbud. Romerike krisesenter tilbyr råd og veiledning på telefon, dagsamtaler og akutt bo- og beskyttelsesbistand. Alle tjenester er gratis.

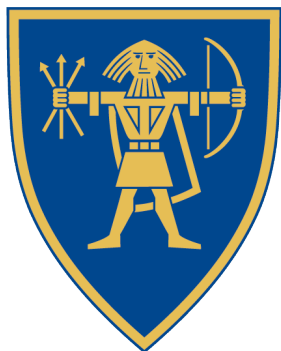
Romerike Krisesenter har døgnåpen telefon alle dager.

Romerike
Krisesenter IKS

Andre viktige tjenester i arbeidet med vold i nære relasjoner

- NAV- kan bistå med økonomisk bistand og veiledning for å bryte ut av et voldelig forhold.
- Familievernkontoret- kan bistå med råd og veiledning til par og familier, deriblant sinne- og voldsproblematikk.
- Kommunens lavterskeltilbud- kan bistå med støttesamtaler og veiledning til voldsutsatte, og henvise videre ved behov.
- Spesialisthelsetjenesten- BUP og DPS tilbyr behandling og oppfølging til voldsutsatte.
- Frivillige organisasjoner – det finnes flere frivillige organisasjoner som kan bistå voldsutsatte og voldsutøvere. Blant annet NOK Norge, Stiftelsen Tryggere etc.

**N
Ok.**

Kommunens tiltak i arbeidet med vold i nære relasjoner: Innsatsområder

Kommunens tiltak i arbeidet med vold i nære relasjoner: Innsatsområder

1. Målrettet forebygging, avdekke og oppfølging av vold i nære relasjoner.
2. Informasjon til innbyggere.
3. Kompetanseløft til ansatte.
4. Samarbeid mellom nødvendige aktører og instanser.
5. Felles prosedyrer og rutiner.

Innsatsområde 1: forebygge, avdekke og følge opp

Det betyr:

Ullensaker kommune jobber aktivt for å forebygge vold i nære relasjoner. En viktig del av det forebyggende arbeidet er å fremme holdninger, kunnskap og kompetanse hos ansatte, slik at de blir i stand til å oppdage og hjelpe de som utsettes for vold og overgrep. Ullensaker kommune skal ha kompetente ansatte som tør å se, tør å spørre og våger å handle.

Ullensaker kommune setter inn treffsikre tiltak til rett tid.

Tiltak

- Oppdatert og tilgjengelig informasjon finnes på kommunens nettside.
- Oppdatert og lett tilgjengelig oversikt over kommunens tiltak og hjelpetilbud finnes på kommunens nettside.
- Kommunen har et fungerende og tilgjengelig lavterskeltilbud for forebygging, avdekking og oppfølging av familier med voldsproblematikk.
- Ansatte benytter seg aktivt av voldsveilederen NKVTS i TQM.

Innsatsområde 2: Informasjon til alle innbyggere

Det betyr:

Ullensaker kommune har god og tilpasset informasjon som er lett tilgjengelig til alle innbyggere sine innbyggere. God informasjon og opplæring kan bidra til å senke terskelen for å melde ifra ved bekymring og for å selv be om hjelp.

Tiltak:

- Oppdaterte informasjonsbrosjyrer er lett tilgjengelig for alle nnbyggere.
- Informasjon om behandlingstilbud og hvor man kan henvende seg er oppdatert til enhver tid.
- Opplæring om kropp og seksualitet i alle kommuners barnehager og skoler.
- Alle elever i kommunen har tilgang til helsesykepleier og miljøterapeut.

Innsatsområde 3: kompetanseløft ansatte

Det betyr:

Alle ansatte som gjennom sitt arbeid kommer i kontakt med mennesker, skal ha kompetanse og kunnskap om vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. De skal vite hva de skal se etter, tørre å snakke om det og sette inn riktige tiltak.

Det skal være fokus på forebyggende arbeid.

Tiltak:

- Obligatorisk e-læring for alle ansatte skal gjennomføres.
- Det er opprettet ressursgruppe/ansvarsgruppe med fokus på vold og overgrepssproblematikk både i kommunens voksentjenester og i tjenester for barn og unge.

Innsatsområde 4: Samarbeid mellom ulike aktører og instanser

Det betyr:

Kommunen har et ansvar for å samordne sine tjenester. Kommunen skal ha god oversikt over samarbeidspartnere og hvilke tiltak og hjelpetilbud som finnes i kommunen.

Kommunen har en tydelig ansvars- og rolleavklaring.

Tiltak:

- Styrket samarbeid og kommunikasjon i og mellom instansene.
- Det arrangeres felles konferanse vår 2023.
- Det arrangeres årlig fagdag med tema Vold i nære relasjoner.

Innsatsområde 5: Felles prosedyrer og rutiner

Det betyr:

- Alle ansatte som gjennom sitt arbeid kommer i kontakt med mennesker, har kunnskap om hvordan de kan avdekke vold og overgrep, og kan henvise innbyggerne til riktig hjelpeinstans.

Tiltak:

- Tjenestene har oppdaterte rutiner og prosedyrer.
- Ledere har ansvar for at ansatte er kjent med gjeldende rutiner og prosedyrer.
- Kommunen har utarbeidet brukervennlig verktøykasse med konkrete tiltak.
- Kommunen har utarbeidet tiltakskort/ veiledning til ansatte.

NOU 2017: 12

Svikt og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt

«I korthet har vår oppgave vært å undersøke særlig alvorlige saker av vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot barn, hvor spørsmålet har vært om forholdene kunne blitt forebygget eller avdekket av tjenesteapparatet på et tidligere tidspunkt. I de fleste av sakene hadde barnas helse og fremtidsmuligheter blitt alvorlig skadelidende på grunn av destruktive oppvekstforhold. I noen av sakene ble barn drept, eller de mistet livet som følge av det de ble utsatt for. Vårt mandat har vært å finne ut hva som gikk galt, finne systemsvikt, for å kunne anbefale tiltak som beskytter barn mot slike krenkelser i fremtiden. (...)

Innblikket vi har fått i disse barnas situasjon har gjort et dypt inntrykk. Det ble klart for oss at et så teknisk ord som «systemsvikt» ikke var dekkende. Dette handler først og fremst om svik mot barn.

Svikten gjaldt ikke kun barnevernet. Slike utforskende samtaler var i like stor grad fraværende i andre tjenester som skal være barns sikkerhetsnett, som helsestasjonen, skolen eller Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). Årsaken kan dels være mangel på kompetanse og rutiner for slike samtaler. Det kan også handle om utrygghet hos fagpersoner knyttet til hva eventuell avdekking kan føre til og hvordan den skal følges opp. Arbeidspress og små forhold kan også spille inn. Ofte vinner nok også lojaliteten til og identifiseringen med de voksne. Vi så flere eksempler på at saker ble avsluttet på grunnlag av forsikringer fra foreldre om at bekymringene var grunnløse. (...)»

Vedlegg

Lowverk

At Ullensaker kommune jobber mot vold i nære relasjonar er ikkje frivillig men lovpålagt gjennom flere ulike lover. Barnekonvensjonen og Istanbulkonvensjonen er ratifisert i norsk lov.

- Barnekonvensjonen, artikkel 19 – Om misbruk «Alle barn har rett til at ingen skader eller misbruker dem.»
- Barnekonvensjonen, artikkel 12 – «Alle barn har rett til å seie meininga si, og deira meining skal bli tatt på alvor.»
- Istanbul konvensjon: Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjonar CETS210: <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2011-05-11-22>
- Krisesenterloven (2009 § 3) regulerer kommunens plikt til å sørge for tilrettelegging av tilbudet til voldsutsatte.
- Helse- og omsorgstjenesteloven (2011, med ny paragraf (§3) i 2018) sier også noe om kommunenes ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep.

Leseliste

- Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024. Handlingsplanen inneholder 82 tiltak for å styrke innsatsen mot denne kriminaliteten ytterligere: 209755-jd-frihetfravold-web.pdf (regjeringen.no)
- Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021): <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/11/Prop-12-S-Opptrappingsplan-mot-vold-ogovergrep-BLD.pdf>
- NKVTS «forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner» (NKVTS Rapport nr 2/2018) http://www.forebygging.no/Global/Rapport_2-18_Forebyggende-tiltak.pdf
- NOU 2017-12: «Svikt og svik»: Svikt og Svik
- Et liv uten vold, handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014–2017: https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf
- Barndommen kommer ikke i reprise: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/strategi_overgrep_m.bokmerker_revidert.pdf
- Kripos 2019 «Alvorlig vold mot små barn <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2019/09/alvorlig-vold-mot-barn.pdf>
- NKVTS 2019 «Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner: Hvordan brukes de og til hvilken nytte?»
- https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/09/NKVTS_Rapport_3_19_kommunale_handlingsplaner_web.pdf
- Vista analyse 2017«Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn https://dyhyjqmcmimsyl.cloudfront.net/assets/files/6369/varapport_2017-12_samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_omsorgssvikt_og_vold_mot_barn.pdf
- Istanbul konvensjonen: <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2011-05-11-22>
- NOU 2020: 17 (regjeringen.no): Varslede drap

Leseliste(forts.)

- Barnekonvensjonen: <https://barneombudet.no/for-voksne/barnekonvensjonen/hele-barnekonvensjonen/> (art. 19)
- Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (regjeringen.no)
- Nova rapport nr 15/20 NOVA-Rapport-15-2020 omvendt voldsalarm.pdf
- strategi-mot-internetrelaterte-overgrep-mot-barn_uu (1).pdf
- Handlingsplan mot voldtekt: handlingsplan-mot voldtekt-20192022.pdf
- veileder-om-taushetsplikt-opplysningsrett-og-opplysningsplikt (1).pdf

Kvalitetssikret informasjon om vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep:

- Nasjonal veiviser ved vold og overgrep: [Hjem - Dinutvei.no](#)
- En hjelpelinje for deg som opplever vold eller overgrep i nære relasjoner: [VOLinjen](#)
- Æresrelatert vold, negativ sosial kontroll og tvangsekteskap: [Æresrelatert vold, negativ sosial kontroll og tvangsekteskap | Bufdir](#)
- Etterlat i utlandet: [Etterlatt i utlandet | Bufdir](#)
- Botilbud for personer utsatt for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll: [Botilbud for personer utsatt for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll | Bufdir](#)
- Råd og veiledning fra politiet: [Vold i nære relasjoner – Politiet.no](#)
- Littsint er en tjeneste med gratis materiell for foreldre som ønsker å jobbe med sinnemestring: [Littsint – Sinnemestring for foreldre](#)
- Hjelp til voksne med seksuell interesse for barn: [Det finnes hjelp – hjelp til voksne med seksuell interesse for barn - helsenorge.no](#)
- Informasjonrettet mot ungdom i alderen 13-20 år: [Seksuelle overgrep – Ung.no](#)
- Informasjon om vold rettet mot ungdom i alderen 13.20 år: [Vold – Ung.no](#)
- Enkel og oversiktlig informasjon om seksuell og reproduktiv helse på syv språk: [Velg språk | Zanzu](#)
- Om avvergingsplikten: [Avvergingsplikten - plikt.no](#)
- ATV Romerike tilbyr behandling til utøvere av vold i nære relasjoner og deres familier: [Romerike • Stiftelsen Alternativ til Vold \(atv-stiftelsen.no\)](#)